

Datum

2024-09-30

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2024-689

Yttrande

Till

Havs- och
vattenmyndigheten

Granskningsversionerna av de nationella havsplanerna

Dnr 2024-001194

Sammanfattning

Malmö stad ser positivt på att Havs- och vattenmyndighetens förslag till ändrade havsplaner ger tydligare vägledning för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Malmö stad vill dock påtala behovet att beakta olika områdets förutsättningar för praktisk genomförbarhet, utbyggnadstakt och anslutningsmöjligheter till elnätet. Malmö stad är positiva till att Lillgrund pekas ut som allmänt intresse för energiutvinning men är samtidigt starkt kritiska till att Sjollen har vägts bort i sin helhet och där planerat områdesskydd har givits företräde framför energiutvinning genom vindkraft. Detta trots att området pekas ut som prioriterat för vindkraft i Malmö stads översiktsplan och regionen har ett stort behov av ökad förnybar elproduktion. Malmö stad anser vidare att vissa positiva effekter av havsbaserad vindkraft bör utvecklas i förslaget konsekvensbeskrivning, att Öresundsmetron pekas ut som ett utredningsområde mellan Köpenhamn och Malmö samt att ett nationellt förfarande för ett sammanhängande kustskydd ska utvecklas och redovisas.

Yttrande

Malmö stad ser ett stort behov av ökad lokal energiproduktion i Skåne där elproduktionen från vindkraft behöver öka för att tillgodose hushållens och näringslivets nödvändiga och växande behov av energi till rimliga kostnader i södra Sverige. Malmö stad är därför positiv till att Havs- och vattenmyndigheten pekar ut fler områden för energiutvinning i detta förslag om ändrade havsplaner. Det skapar större möjligheter för havsplanerna att vara vägledande för den omfattande och skyndsamma utbyggnad av havsbaserad vindkraft som krävs för att säkerställa en hållbar och leveranssäker elförsörjning.

Om Lillgrund och Sjollen

Malmö stad ser positivt på att Lillgrund fortsatt redovisas som allmänt intresse för energiutvinning, men där Malmö stad saknar en beskrivning av områdets utvecklingspotential. I Malmö stads översiktsplan anges att Lillgrund ska kunna expandera geografiskt. I havsplanen beskrivs att förändringar av Lillgrund bör beakta olika aspekter, men i kartan är området begränsat till nuvarande etableringsområde. Malmö stad anser därför att ett större område bör anges kring Lillgrund för energiutvinning.

Malmö stad är starkt kritiska till att Sjollen (tidigare betecknat Ö298) utgått som allmänt intresse för energiutvinning i havsplanen. Området har länge varit utpekad som prioriterat för större vindkraftsetableringar i översiktsplanen för Malmö. Områdets potential för elproduktion har också stor betydelse för möjligheten att skapa ett leveranssäkert elsystem som levererar förnybar el till Malmös boende och näringsliv, vilket det finns högt uppsatta mål om i kommunens miljöprogram och energistrategi. Ur ett klimat- och energistrategiskt perspektiv är det därför av stort intresse för Malmö att det skapas bättre förutsättningar för etablering av havsbaserad vindkraft vid Sjollen genom att området pekas ut som prioriterat för energiutvinning i havsplanen.

Malmö stad anser att Havs- och vattenmyndigheten även bör beakta befintliga och planerade möjligheter för nätanslutning för havsbaserad vindkraft i framtagandet av förslag på områden för energiutvinning i havsplanerna. Skåne är i stort behov av att lokal elproduktion etableras snarast och möjligheten till nätanslutning påverkar ett vindkraftsprojekts tidplan kraftigt. Sjollen har en nästintill unik möjlighet till skyndsamt elproduktion inom elområde 4 genom närliggande anslutningsmöjligheter i Barsebäck. Detta möjliggör för snabb och samhällsekonomiskt effektiv etablering av havsbaserad vindkraft. Detta är särskilt betydelsefullt eftersom regionens elsystem idag är en av de sämst balanserade i Europa. Även förutsättningarna för praktiskt genomförbarhet och utbyggnadstakt bör beaktas där exempelvis områden för energiutvinning närmre kusten och där det är grundare skulle kunna prioriteras.

Malmö stad är även kritiska till att Havs- och vattenmyndigheten lägger så mycket vikt vid ett eventuellt framtida områdesskydd med konsekvensen att området vid Sjollen inte föreslås som prioriterat eller ens som utredningsområde för havsbaserad vindkraft. Detta trots att myndighetens uppdrag och havsplaneringsförordningen anger att kommuners avsikter om framtida användning av havsområdet ska vägas in och att Havs- och vattenmyndigheten ska ta hänsyn till lokala behov relaterat till principen att "Förvaltningen bör vara decentraliserad till lägsta tillämpbara nivå". Att kommunen har visat tydliga avsikter för området vid Sjollen i översiktsplanen för Malmö, samt det lokala behovet av utökad elproduktion bör enligt Malmö stad väga tungt i utarbetandet av havsplanen.

Avslutningsvis, att Havs- och Vattenmyndigheten väger bort Sjollen för energianvändning utan att en plats- och objektspecifik miljökonsekvensbeskrivning är genomförd borgar inte heller för en avvägning som utgår från samhällets och naturens fullständiga behov och konsekvenser. Malmö stad menar, som Havs- och vattenmyndigheten också konstaterat, att natur- och kulturmiljöintressen både kan samexistera med vindkraft samt bidra till marina habitat. Botten påverkas inte heller permanent av vindkraftsetableringar då den efter vindkraftverkens livslängd går att återställa. Med det sagt ska påverkan på naturvärden av en vindkraftsetablering i området självfallet noggrant studeras och åtgärder för att mildra och även kompensera negativa effekter ska krävas vid ett genomförande. Även anpassningar kan behöva vidtas för att möjliggöra olika användningars samexistens

Om klimatanpassning

Malmö stad noterar att det inte införts någon vägledning för klimatanpassning mot havsöversvämning efter samrådet, trots de påtagliga effekterna längs Skånes kust av de pågående klimatförändringarna. Det är av största vikt att utveckla ett nationellt förfarande för ett sammanhängande kustskydd till Sveriges kust och kustkommuner. Marin sandutvinning för strandfodring av erosionsdrabbade stränder är ett viktigt redskap i exempelvis Nederländernas och Danmarks nationella klimatanpassningsstrategier. Behovet åtföljs av utpekanden av stora områden i ländernas havsplaner. I Sveriges havsplaner finns endast en handfull mycket små områden utpekade för sandutvinning och ur havsplanerna går det inte att utläsa vad utvunnen sand från dessa områden förväntas räcka till. Malmö stad menar att havsplanerna och dialogen kring dem hade gynnats av ett tydligare underlag för sandutvinning där bedömda behov legat till grund för utpekade områden.

Om Öresundsmetron

Malmö stad anser att det är av yttersta vikt att Öresundsmetron inkluderas i Östersjöns havsplan som ett utredningsområde mellan provostenen i Köpenhamn och Västra Hamnen i Malmö. Detta påtalades även vid samrådet. Eftersom Öresundsmetron är av stor vikt för såväl Malmö stad som regionen behöver det säkerställas att havsbaserade utvecklingsprojekt i Öresund inte försvårar dess genomförande.

Om konsekvensbeskrivningen

Malmö stad konstaterar att Havs- och vattenmyndigheten har genomfört en omfattande konsekvensbeskrivning och där Malmö stad är positiv till att förslagen till ändrade havsplaner i allmänhet syftar till att bidra till Sveriges fossilfria energiförsörjning genom utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Det är också positivt att Havs- och vattenmyndigheten redogör för hur havsbaserad vindkraft skapar förutsättningar för elektrifieringen av sektorer med stort klimatavtryck, så som transportsektorn och olika industrier. Malmö stad anser dock att andra positiva effekter

av havsbaserad vindkraft inte beskrivs i tillräcklig omfattning i förslaget konsekvensbeskrivning. Den förnybara elen från havsbaserad vindkraft främjar till exempel inte bara näringslivets gröna tillväxt utan innebär också lägre elräkningar för privatpersoner. I nuläget är Malmö och Skåne beroende av överföring av el från norra Sverige och andra länder och en ökad självförsörjningsgrad i södra Sverige skulle därför även stärka regionens resiliens. En leveranssäker elförsörjning utgör även en viktig del av Sveriges totalförsvaret, vilket enligt Malmö stad bör beaktas i avvägningen om den havsbaserade vindkraftens påverkan på försvarets intressen i havsområdet i större utsträckning. Därför menar Malmö stad att konsekvensbeskrivningen skulle må väl av att utvidgas för att fånga ett större och bredare samhällsperspektiv.

Om Riksintresset för högexploaterad kust

Malmö stad vill återigen lyfta att Riksintresset för högexploaterad kust skapar svårigheter att utveckla de kustnära tätorterna. Riksintresset bygger enligt värdebeskrivningen på att ”kustområdenas natursköna och kulturellt intressanta områden har ett särskilt stort värde för rekreation och turism för den breda allmänheten och att dessa värden ska skyddas mot exploatering som gör att de går förlorade”. Malmös kuststräcka omfattas av riksintresse högexploaterad kust trots att stora delar av sträckan är modifierad och aktivt används och utvecklas för urban markanvändning. Riksintresset behöver enligt Malmö stad uppdateras så att det framöver inte skapar omotiverade hinder för tätortsutveckling.

Övriga synpunkter

Malmö stad vill påpeka värdet av att beakta grannländernas planer för havsutveckling. Det är särskilt viktigt för havsplaneringen i Öresund där Danmark ligger nära. Det går inte att utläsa om det under arbetet med havsplanen har skett ett sådant utbyte med Danmark eller vilka vindkraftsplaner de har i angränsande delar av havet. En sådan samordning är nödvändig för att skapa en helhetsbild över sundets utveckling och skulle ge ett mer heltäckande och adekvat beslutsunderlag. Den samlade bilden skulle kunna påverka Sveriges ställningstaganden.

Processen att bygga havsbaserad vindkraft är i nuläget väldigt omfattande och tar i Sverige lång tid jämfört med våra grannländer. Desto tidigare som projektering av vindkraft kan få stöd i havsplanerna desto bättre. Malmö stad ser dock en risk att de ändrade havsplanerna inte kommer ha en så stor påverkan på utbyggnadstakten av havsbaserad vindkraft eftersom etableringar ändå kräver omfattande tillståndsprövningar av mark- och miljödomstolen eller regeringen. När det gäller vindkraft i territorialvatten kan kommuner dessutom stoppa etableringar genom kommunalt veto. För att bidra till målet om 120 TWh årlig energiutvinning till havs anser därför Malmö stad att Havs- och vattenmyndigheten bör belysa behovet att

påskynda utbyggnadstakten av havsbaserad vindkraft på fler sätt än genom havsplanerna.

Öresund har ett rikt marint djur- och växtliv som både är unikt och känsligt. Sundet har stor betydelse för rekreation, naturupplevelser, fysisk aktivitet, lärande samt för det marina näringslivet. Malmö stad ser ett behov av att aktivt verka för att långsiktigt säkerställa havets ekosystemtjänster och utreda fler skyddade områden i Malmös havsområde samtidigt som andra viktiga funktioner, såsom vindkraft, Öresundmetro och kustskydd, kan fortsatt utvecklas.

Behovet av koldioxidlagring är stort för att minska klimatutsläppen från samhället och där SGU:s beräkningar visar att det finns en betydande kapacitet i Östersjöns och Öresunds berggrund. Malmö stad välkomnar därför att havsplanerna kompletteras med områden för koldioxidlagring.

Malmö stad ser ett behov av en sammanställning av föreslagen elproduktion per elområde. En sådan sammanställning i kombination med behoven hade kunnat kasta nytt ljus över prioriteringar i havsplanerna.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Pamela Lindqvist